

ASPECTE DE DREPT COMPARAT CU PRIVIRE LA PROTECȚIA PENALĂ A DREPTULUI DE AUTOR ȘI A DREPTURILOR CONEXE DREPTULUI DE AUTOR

SAMSON EMANUEL

comisar șef, șeful Brigăzii de Crimă Organizată Brașov

This article refers to the problem of intellectual property as to compare with some modern laws from Germany, Spain, Bulgaria, France and Portugal.

Each of this laws is being analyzed regarding the way the intellectual property is being protected by criminal laws.

It is to be noted that, in this field, some countries such as France and Portugal have Codes of Intellectual Property. This shows the importance this countries offer to the law protection including penal protection, in this matter.

Potrivit Secțiunii 1 din **legea germană** a dreptului de autor și a drepturilor conexe din 9 septembrie 1965, modificată prin Legea din 16 iulie 1998, autorii de opere literare, artistice și științifice se bucură de protecția operelor lor, în conformitate cu prevederile acestei legi.

Legea germană a dreptului de autor și a drepturilor conexe, ca de altfel și legislațiile adoptate în majoritatea țărilor, prezintă cu titlu exemplificativ (enumerarea nu este limitativă) categoriile de opere originale și derivate care constituie obiect al protecției dreptului de autor, precum și cele care sunt excluse de la protecție. Astfel, potrivit Secțiunii 2, sunt recunoscute ca obiect al protecției, operele din domeniul literar, artistic, și științific, cum sunt: operele scrise sau orale și programele pentru calculator; operele muzicale; pantomima, inclusiv operele coregrafice; operele de artă, inclusiv lucrările de arhitectură sau machetele aferente acestora, operele de artă aplicată, precum și proiectele unor asemenea opere; operele fotografice, inclusiv cele exprimate printr-un procedeu analog cinematografiei; lucrările de natură științifică sau tehnică cum sunt: desenele, planșele, hărțile, schițele, machetele și reprezentările tridimensionale.

De asemenea, potrivit Secțiunii 3, constituie obiect al dreptului de autor, fără a prejudicia drepturile autorilor operei preexistente, operele nou create ca urmare a traducerilor sau adaptărilor, precum și colecțiile de lucrări, date sau alte materiale independente, care, prin alegerea sau dispunerea lor, constituie creații intelectuale, fără a prejudicia drepturile de autor sau drepturile conexe existente cu privire la materialele individuale (Secțiunea 4).

Nu pot beneficia de protecție prin drept de autor, potrivit Secțiunii 5, legile, ordonanțele, decretul oficiale, precum și deciziile, alte lucrări oficiale publicate în scopul informării publicului.

Potrivit Secțiunii 106 alin.(1), constituie infracțiunea de „*exploatarea neautorizată a operelor protejate*” și se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă, reproducerea, distribuirea, comunicarea publică, sau orice adaptare sau transformare a unei opere, în orice mod și fără consimțământul autorului. Tentativa se pedepsește [alin.(2)].

În conformitate cu prevederile Secțiunii 107 alin.(1), constituie infracțiunea de „*folosirea ilegală a numelui unui autor*” și se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu prevede o pedeapsă mai gravă potrivit altor reglementări, săvârșirea uneia din următoarele fapte: folosirea numelui unui autor, fără consimțământul acestuia, pe o operă de artă originală sau distribuirea unei opere originale purtând un asemenea nume; folosirea numelui unui autor pe o copie, adaptare sau transformare a unei opere de artă, astfel încât să dea copiei, adaptării sau transformării, aparența unei opere originale, sau distribuie o copie, adaptare sau transformare purtând un asemenea nume. Tentative se pedepsește.

În Secțiunea 108 alin.(1) este incriminată infracțiunea de „*încălcarea drepturilor conexe*”, conform căreia, se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă, săvârșirea în orice mod și fără consimțământul titularului de drepturi a uneia din următoarele fapte: reproducerea, distribuirea sau comunicarea publică a unei ediții științifice ori adaptarea sau transformarea unei asemenea ediții; exploatarea unei opere postume sau adaptarea ori transformarea unei asemenea opere contrară

prevederilor legii; reproducerea, distribuirea sau comunicarea publică a unei fotografii ori adaptarea sau transformarea unei fotografii; exploatarea unei interpretări contrar dispozițiilor legale; exploatarea unei înregistrări audio contrar prevederilor Secțiunii 85 (această secțiune se referă la dreptul de reproducere și dreptul de distribuire); exploatarea unei emisiuni contrar prevederilor Secțiunii 87 (secțiunea se referă la protecția organismelor de radio și televiziune); exploatarea unui videoclip sau a unei înregistrări video și audio contrar prevederilor Secțiunii 94 sau 95 (aceste secțiuni reglementează drepturile producătorilor de asemenea opere); exploatarea unei baze de date contrar prevederilor Secțiunii 87b alin.(1), secțiune ce reglementează drepturile fabricantului unei baze de date. Tentativa se pedepsește.

Dacă faptele prevăzute în Secțiunile 106-108 sunt săvârșite în scop comercial, pedeapsa este închisoare de până la 5 ani sau amendă [Secțiunea 108 alin.(1)]. Tentativa se pedepsește.

În **dreptul spaniol**, potrivit art.10 alin.(1) din Decretul Legislativ Regal nr.1 din 12 aprilie 1996, modificat prin Legea nr.5/1998, constituie obiect al protecției conform legii dreptului de autor, toate operele literare, artistice sau creațiile științifice originale în orice formă sau suport, tangibil sau nu, ce sunt cunoscute în prezent sau care vor fi descoperite, inclusiv: cărțile, pamfletele, imprimatele, corespondența, scrierile, discursurile și prelegerile (alocuțiunile), lecturile, pledoariile, tratatele academice și orice alte opere de aceeași natură; compozițiile muzicale cu sau fără text; operele dramatice și dramatico-muzicale, operele coregrafice și cele de pantomimă, precum și operele teatrale, în general; operele cinematografice sau orice alte opere audiovizuale; sculpturile și picturile, desenele, gravurile sau litografiile, benzile de desene animate sau de umor, inclusiv planurile de schițe și alte opere de artă tridimensională, aplicată sau nu; proiectele, planurile, machetele și desenele operelor arhitecturale și ale celor de inginerie; graficele, hărțile și desenele folosite în topografie, geografice și, în general, cu caracter științific; operele fotografice și operele exprimate printr-un proces analog fotografiei; programele pentru calculator.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art.11 al legii spaniole, constituie subiect al proprietății intelectuale fără a prejudicia pe autorul lucrării originale: traducerile și adaptările, revizuirile, edițiile noi și adnotările; sumarele și extrasele; aranjamentele muzicale și, în general, orice transformare a unei opere literare, artistice sau științifice.

Legiuitorul spaniol a preluat și adoptat prevederile art.61 ale Acordului TRIPS, stabilind sancțiuni penale pentru încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe¹, acestea fiind incriminate în Capitolul IX, Secțiunea I din Codul penal spaniol².

În conformitate cu prevederile Codului penal spaniol, sunt considerate delikte în domeniul dreptului de autor faptele săvârșite în orice mod, în scopul obținerii unui profit, în dauna unui terț, incluzând aici pe toți cei care reproduc, plagiază, distribuie sau comunică o creație artistică fără consimțământul autorului sau a titularului de drepturi.

Potrivit art.270 alin.(1) din Codul penal spaniol, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau amendă de la 12 la 24 de luni, persoana care, în scopul obținerii de beneficii și în dauna unui terț, reproduce, plagiază, distribuie sau comunică public, total sau parțial, o operă literară, artistică sau științifică, sau transformarea acesteia, interpretarea sau execuția artistică fixată pe orice tip de suport și comunicată prin orice mijloc, fără autorizarea titularilor drepturilor corespunzătoare de proprietate intelectuală sau a cesionarilor lor.

Totodată, în conformitate cu prevederile art.270 alin.(2) din Codul penal spaniol, va fi pedepsit cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau amendă de la 12 la 24 de luni persoana care, cu intenție, exportă sau depozitează exemplare ale operei, interpretărilor sau execuțiilor la care face referire alineatul anterior, fără autorizarea titularilor de drepturi.

Conform alin.(3) al art.270 din Codul penal spaniol, cu aceeași pedeapsă va fi pedepsită și persoana care fabrică, importă, pune în circulație sau deține orice alt mijloc specific destinat facilitării ștergerii neautorizate sau a neutralizării oricărui dispozitiv tehnic care a fost utilizat pentru a proteja programele pentru calculator sau a oricăror opere, interpretări sau execuții, în termenii prevăzuți în alin.(1) al art.270 al Codului penal spaniol.

¹ Pentru detalii, a se vedea *A.L. Andema, I.J.G. Egeea, J.R. Luch, F.G. Jimenes*, Sancțiuni de drept penal cu privire la încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, Raport prezentat în cadrul Simpozionului de proprietate intelectuală și industrială, Lisabona 16-22 iunie 2002.

² Adoptat prin Legea organică nr.10/1995 (B.Of. spaniol nr.281 din 24 noiembrie 1995), așa cum a fost modificat prin Legea organică nr.20/2003 (B.Of. spaniol nr.309 din 26 decembrie 2003).

Potrivit art.271 alin.(1) Codul penal spaniol, se va aplica pedeapsa închisorii de la 1 la 4 ani, amendă de la 12 la 24 de luni și decăderea specială din profesia care are legătură cu delictul comis, pe o perioadă de la 2 la 5 ani, când are loc una din următoarele circumstanțe: beneficiul obținut să aibă o valoare economică deosebită; faptele să aibă un grad ridicat de gravitate, ținând cont de valoarea obiectelor produse ilicit sau de importanța specială a prejudiciilor cauzate; învinuitul să facă parte dintr-o organizație sau asociație, fie și numai temporar, care au ca obiect realizarea de activități infracționale privind drepturile de proprietate intelectuală; să folosească minori pentru a comite aceste infracțiuni.

În **dreptul bulgar**, constituie obiect al dreptului de autor potrivit Legii nr.56/1993, cu ultima modificare în anul 2000, orice operă literară, artistică sau științifică ce rezultă dintr-o creație intelectuală și care este exprimată în orice mod și în orice formă, ca de exemplu: operele literare, inclusiv operele de literatură științifică sau tehnică, publicistică sau programele pentru calculator; creațiile muzicale; interpretările și execuțiile artistice, operele dramatice sau dramatico-muzicale, pantomimele, operele coregrafice etc.; filmele și alte materiale audio-video; operele de artă, inclusiv lucrările de artă aplicată, design sau artizanat; operele de arhitectură; operele fotografice cărora le sunt asimilate operele realizate printr-un proces analog fotografiei; proiectele, hărțile, machetele, planșele și altele legate de arhitectură, planificare urbană, geografie, topografie, cercetare muzeografică și orice altă ramură a științei și tehnologiei; desenele grafice ale publicațiilor. Totodată, conform alin.(2), sunt considerate obiecte ale dreptului de autor și: traducerile ori adaptările operelor existente și operelor de folclor; aranjamentele operelor muzicale și din folclor, periodicele, enciclopediile, compilațiile, antologiile, bibliografiile, bazele de date și alte materiale ce includ două sau mai multe opere sau produse.

Nu constituie obiect al dreptului de autor actele normative ale autorităților guvernamentale, precum și traducerile oficiale ale acestora, ideile și conceptele, lucrările de folclor, știrile, faptele, informațiile și datele (art.4).

Sancțiunile penale cu privire la încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe sunt prevăzute în Codul penal³. Astfel, potrivit art.172 din Codul penal bulgar, constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoarea de până la 3 ani sau cu amendă cuprinsă între 1 milion și 3 milioane leva, săvârșirea următoarelor fapte:

a) înregistrarea, reproducerea, distribuția, difuzarea prin radio sau transmisia prin mijloace tehnice ori folosirea în alte moduri a unei opere de natură științifică, literară sau de artă, fără consimțământul legal al deținătorului dreptului de autor;

b) înregistrarea, reproducerea, distribuirea, difuzarea radiofonică sau transmisia cu mijloace tehnice sau pe alte căi a înregistrărilor audio, video sau a radioprogramelor, programelor de televiziune, programelor pentru calculator fără consimțământul legal al deținătorului de drepturi.

Dacă faptele enunțate mai sus sunt săvârșite cu intenție ori s-au produs consecințe deosebite, pedeapsa este închisoare de până la 5 ani sau amendă cuprinsă între 3 milioane leva și 5 milioane leva.

În **dreptul francez**, potrivit art.L.112-1 din legea nr.92-597/1992, modificată prin Legea nr.97-283/1997, ale cărei dispoziții anexă constituie o parte din Codul Proprietății Intelectuale francez, sunt protejate toate operele de creație intelectuală, indiferent de natura, forma de exprimare, merit sau scop.

Sunt considerate opere de creație intelectuală: cărțile, broșurile și alte scrieri literare, artistice și științifice; lecturile, prelegerile; operele dramatice sau dramatico-muzicale; operele coregrafice, elementele acrobatică și pantomimele, a căror realizare este fixată în scris sau în orice altă formă; compozițiile muzicale cu sau fără text; operele cinematografice și alte opere ce constau din secvențe animate de imagini, cu sau fără sunet și la care se face referire ca opere audiovizuale; desenele, picturile, lucrările de arhitectură, sculpturile, gravurile și litografiile; operele grafice și topografice, operele fotografice și operele produse prin tehnici analoge fotografiei; lucrările de arto aplicată; ilustrațiile, hărțile geografice; planurile, schițele și lucrările tridimensionale folosite în geografie, topografie, arhitectură și știință; programele pentru calculator, inclusiv materialul de design pregătit; creațiile industriei sezoniere de îmbrăcăminte și articole de modă. De asemenea, beneficiază de protecție, ca și opera în sine, titlul unei opere de creație intelectuală în cazul în care are un caracter original.

³ Codul penal bulgar, modificat prin Legea din 13 septembrie 2002 (B.Of. bulgar nr.92 din 27 septembrie 2002).

În Titlul III al Codului Proprietății Intelectuale francez, intitulat „Proceduri și sancțiuni”, sunt incriminate faptele care, potrivit legii, constituie delict. Astfel, potrivit art.L.335-2, orice ediție de scrieri, compoziții muzicale, desene, picturi sau alte produse imprimare sau gravate făcute în tot sau în parte prin încălcarea legilor și regulamentelor cu privire la proprietatea autorului constituie contrafacere; orice contrafacere constituie un delict.

În Franța, contrafacerea operelor publicate, atât în Franța, cât și în străinătate, este pedepsită cu 2 ani închisoare și amendă de 1.000.000 franci (150.000 Euro). Vânzarea, exportul și importul operelor contrafăcute sunt sancționate cu aceeași pedeapsă.

Orice reproducere, interpretare sau difuzare a unei opere de creație intelectuală, indiferent de mijlocul prin care se realizează și prin aceasta se încalcă drepturile autorului, așa cum sunt definite și reglementate prin lege, constituie contrafacere. De asemenea, constituie contrafacere și încălcarea oricărui drept al unui autor al unui program pentru calculator.

În conformitate cu prevederile art. L.335-4, orice fixare, reproducere, comunicare sau aducere la cunoștința publicului, cu titlu oneros sau gratuit, sau orice televizare a unei prestații, a unei fonograme, a unei videograme sau a unui program fără autorizație, acolo unde aceasta este necesară, a interpretului, a producătorului de fonograme sau videograme sau a organismelor de comunicare audiovizuală este pedepsită cu închisoare de 2 ani și o amendă de 1.000.000 franci (150.000 Euro). Cu aceeași pedeapsă sunt sancționate importul sau exportul de fonograme sau videograme realizate fără autorizarea producătorului sau interpretului, unde autorizarea este necesară. Neplata remunerației autorului, interpretului sau producătorului de fonograme sau videograme cu privire la copierea privată sau publicarea publică ori televizarea fonogramei este pedepsită cu amendă de 1.000.000 franci (150.000 Euro).

Potrivit art. L.335-5, în cazul condamnării pentru una din infracțiunile enunțate în articolele precedente, instanța poate dispune închiderea totală sau parțială, permanentă sau temporară, pentru o perioadă nu mai mare de 5 ani, a întreprinderii care a servit la comiterea infracțiunii. Închiderea temporară nu poate fi o cauză a terminării sau suspendării contractelor de muncă, sau a altor prejudicii pecuniare a salariaților în cauză. Neplata indemnizațiilor necesare este pedepsită cu închisoare de 6 luni sau amendă de 25.000 franci (3750 Euro).

În cazurile prevăzute în precedentele articole, instanța poate dispune confiscarea totală sau parțială a câștigurilor obținute prin infracțiune și confiscarea tuturor fonogramelor, videogramei, articolelor și copiilor care sunt contrafăcute sau au fost reproduse ilegal, precum și a echipamentelor special instalate în scopul comiterii infracțiunii.

În **Portugalia**, în anul 1985, a fost adoptat Codul Proprietății Intelectuale (Legea nr.45/1985, modificată prin legea nr.114/1991), considerată a fi una din cele mai bune reglementări în materia drepturilor proprietății intelectuale. Prin această lege, conform art.1, sunt protejate toate creațiile intelectuale în domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi forma de exprimare. Nu sunt protejate, ideile, procesele, sistemele, metodele operaționale, conceptele, principiile sau descoperiri [art.1 alin.(2)].

În conformitate cu prevederile art.2 din Codul proprietății Intelectuale portughez, operele intelectuale din domeniul literar, științific și artistic, indiferent de tipul sau de forma de exprimare, de valoare, de mod de comunicare sau scop, includ: cărțile, broșurile, revistele, ziarele și alte scrieri; lecturile, cursurile, prelegerile și predicile; operele dramatice și dramatico-muzicale și interpretarea lor; operele coregrafice sau pantomimele care sunt exprimate în scris sau în orice altă formă; compozițiile muzicale, cu sau fără text; operele cinematografice, de televiziune, fonografice, video și radiofonice; operele de desen, tapițeriile, picturile, sculpturile, ceramica, gravurile, litografiile și lucrările de arhitectură; operele fotografice și operele produse printr-un proces analog fotografiei; operele de artă aplicată, desenele industriale și operele de desen care constituie creații artistice, protejate sau nu ca proprietate industrială; hărțile geografice și ilustrațiile; planurile, machete și operele tridimensionale privind arhitectura, topografia, geografia și alte științe; emblemele și sloganurile, chiar dacă folosesc pentru publicitate numai dacă sunt originale; parodiile și alte compoziții literare sau muzicale, chiar dacă sunt inspirate din teme sau subiecte ale altei opere.

Totodată, potrivit art.3, sunt considerate opere originale și constituie obiect al protecției: traducerile, aranjamentele (adaptările), instrumentațiile, dramatizările, operele cinematografice sau alte transformări ale unei opere, chiar dacă ele nu au fost subiect al protecției; sintezele și colecțiile de opere, protejate sau nu, cum ar fi selecțiile, enciclopediile și antologiile care, prin selecția sau aranjamentele conținutului lor, constituie creații intelectuale, colecțiile sistematice sau adnotate ale

textelor convențiilor, legilor, regulamentelor, decretelor administrative sau deciziilor legale ori deciziilor oricărei persoane sau autoritate a Statului sau administrației. Conform art.(2), protecția acordată acestor opere nu trebuie să prejudicieze drepturile recunoscute autorilor operei originale de la care s-a plecat.

Nu constituie obiect al protecției: știrile și informațiile din presă, relatările evenimentelor, al căror scop este doar informarea și care ar fi fost oricum divulgate, petițiile, declarațiile, plângerile și alte texte făcute în scris sau verbal către autoritățile sau serviciile publice; prelegerile și discursurile ținute în fața adunărilor sau altor colegi, autorităților administrației și politice la nivel național, regional sau local ori în dezbateri publice și sunt de interes general; discursurile politice (art.7).

Potrivit art. 195 alin.(1), este vinovată de săvârșirea infracțiunii de *”exercitarea ilegală a drepturilor”*, orice persoană care, fără autorizarea autorului sau interpretului, producătorului de fonograme sau videograme ori organismelor de televiziune, folosește o operă sau interpretare pentru oricare din scopurile prevăzute în acest cod.

În conformitate cu prevederile alin.(2) al art. 195, se face vinovată de săvârșirea infracțiunii de la art. 195 alin.(1) și se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani și o amendă între 150 și 250 de zile orice persoană care divulgă sau publică ilegal o operă nedivulgată sau nepublicată de către autorul ei, sau care nu este destinată divulgării sau publicării, chiar dacă ea o prezintă ca operă a respectivului autor și chiar dacă ea dorește sau nu să obțină beneficii materiale; orice persoană care realizează o colecție sau o compilație de opere publicate sau nepublicate fără consimțământul autorului; orice persoană deținătoare a unei autorizații de exploatare a operei, de interpretare a fonogramei, videogramei sau programului radio care depășește limitele respectivei autorizații, cu excepția cazurilor special prevăzute de acest Cod; orice autor care a transferat drepturile lui în tot sau în parte, sau care a autorizat utilizarea operei lui în orice formă prevăzută de prezentul Cod și care folosește direct sau indirect opera într-un mod ce prejudiciază drepturile acordate unui terț. Totodată, potrivit art.197 alin.(2), neglijența se pedepsește cu amendă între 15 și 150 de zile.

De asemenea, potrivit art.196 alin.(19), se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de *”încălcarea drepturilor”* și se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani și o amendă între 150 și 250 de zile, orice persoană care, ilegal, prezintă ca fiind propria lui creație sau interpretare, o interpretare, fonogramă, videogramă sau emisiune, care reproduc, în tot sau în parte, opera sau interpretarea unei alte persoane, indiferent dacă este divulgată sau nu, sau în așa fel încât nu are propriul specific.

Cu aceleași pedepse se sancționează și reproducerea prevăzută în alin.(1) atunci când prezintă o parte sau un fragment al operei sau interpretării, însă numai partea sau fragmentul în cauză sunt considerate ca fiind infracțiuni. Potrivit alin.(3) al art.196, pentru realizarea infracțiunii nu se cere ca reproducerea să fie realizată prin același procedeu ca și originalul sau să fie la aceeași mărime sau format.

Potrivit art.198, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani sau amendă între 150 și 250 de zile, orice persoană care pretinde ilegal paternitatea unei opere sau a unei interpretări, știind că nu îi aparține. Cu aceleași pedepse se sancționează și persoana care încalcă autenticitatea sau integritatea unei opere printr-un act care îi schimbă natura și care este pasibilă să producă prejudicii onoarei sau reputației autorului sau interpretului. Dacă faptele enunțate în art.198 se comit din neglijență, vor fi pedepsite cu amendă între 15 și 150 de zile.

Cu pedepsele enunțate în alineatul precedent se sancționează și orice persoană care vinde, oferă spre vânzare, importă, exportă sau distribuie către public, în orice mod, o operă încălcată sau folosită ilegal ori o copie neautorizată a unei fonograme sau videograme, indiferent dacă copiile sunt realizate în Portugalia sau în străinătate (art.199). Săvârșirea acestor fapte din neglijență sunt pedepsite cu amendă de până la 50 de zile.